

UCHWAŁA

Dnia 11 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Paweł Wojciechowski (sprawozdawca)

Protokolant Marta Brzezińska

w sprawie B. S. – prokuratora Prokuratury Okręgowej w K.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym,
w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 11 czerwca 2024 r.,
zażalenia pełnomocnika wnioskodawców na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 1
marca 2023 r., sygn. akt I ZI 32/22 w przedmiocie odmowy zezwolenia na
pociągnięcie do odpowiedzialności karnej B. S. prokuratora Prokuratury Okręgowej
w K. za czyn z art. 212 § 1 k.k.

podjął uchwałę:

uchwalił:

- 1. utrzymać w mocy zaskarżoną uchwałę;**
- 2. kosztami postępowania odwoławczego obciążyć Skarb Państwa.**

Marek Dobrowolski Marek Siwek Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 1 marca 2023 r., sygn. akt I ZI 32/22 nie zezwolił na pociągnięcie B. S. prokurator Prokuratury Okręgowej w K. do odpowiedzialności karnej za to, że: w okresie od 13 czerwca 2022 r. do 17 czerwca 2022 r. w K., przy ul. [...], działając w warunkach czynu ciągłego, w zamiarze poniżenia w opinii publicznej i narażenia na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu radcy prawnego,

pomówiła pokrzywdzonych: 1) o popełnienie czynu zabronionego z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 296 § 2 k.k. i art. 296 § 3 k.k. i art. 284 § 2 k.k., jak również o dopuszczenie się naruszenia zasad etycznych zawodu radcy prawnego określonych w art. 25 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego poprzez udzielanie pomocy prawnej klientowi w warunkach konfliktu interesów, tj. za popełnienie czynu z art. 212 § 1 k.k. (uchwała wraz z uzasadnieniem – k. 286-299).

Zażalenie na powyższą uchwałę złożył pełnomocnik pokrzywdzonych P. D. i M. G. – radca prawny M. O. Zaskarżonej uchwale zarzuciła:

1. naruszenia art. 7 k.p.k., poprzez nieuwzględnienie wszystkich okoliczności sprawy oraz przeprowadzenie oceny przedstawionego materiału dowodowego w sposób wybiórczy, dowolny, wbrew zasadom prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego oraz przez dokonanie oceny sprawy w sposób pobieżny, nielogiczny, sprzeczny z zasadą swobodnej oceny dowodów, a polegającej na bezpodstawnym uznaniu w pełni za wiarygodne wyjaśnień prokurator B. S., podczas gdy pomijają one istotne dla rozstrzygnięcia okoliczności takie jak: prawomocne orzeczenie Sądu Apelacyjnego w [...] II Wydział Karny z dnia 4 sierpnia 2022 r., sygn. akt [...], w którym Sąd ten zmienił postanowienie Sądu Okręgowego w K., VI Wydział Karny z dnia 26 maja 2022 r., sygn. akt [...] i nie uwzględnił wniosku prokuratora radcy prawnego M. G. i radcy prawnego P. D. z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej, a nadto wykroczenie poza zakres rozpoznania wniosku i dokonywanie przez Sąd I instancji ustaleń wykraczających ponad ustawowe kompetencje i uprawnienia, tj. odnośnie rzekomego naruszenia przez wnioskodawców Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, podczas gdy ustaleń takich mogą dokonywać tylko niezawisłe i niezależne organy samorządu radców prawnych i w tym zakresie brak jest jakiegokolwiek rozstrzygnięcia samorządowego pionu dyscyplinarnego, a także niewzięcie pod uwagę, iż skierowanie do Okręgowej Izby Radców Prawnych przez prokurator B. S. pisma z dnia 13 czerwca 2022 r. nie odbywało się w ramach wykonywania przez nią obowiązków służbowych, bowiem nie został spełniony tryb postępowania wskazany w art. 20 § 1 k.p.k., a nadto od prokuratora, jako funkcjonariusza publicznego, mającego stać na straży praworządności i wymiaru sprawiedliwości wymagana jest

należyta staranność w formułowaniu osądów zgodnie z zasadami prawdy materialnej w oparciu o rzetelnie zgromadzony materiał dowodowy, a nie na podstawie domysłów i domniemań oraz bezpodstawnych twierdzeń odnośnie rzekomej groźby odpowiedzialności karnej wnioskodawców oraz rzekomego konfliktu wnioskodawców i ich mandanta;

2. błędu w ustaleniach faktycznych, polegającego na uznaniu, że w przedmiotowej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, że prokurator B. S. mogła wypełnić znamiona przedmiotowe i podmiotowe przestępstwa z art. 212 § 1 k.k., a tym samym, iż nie zostały spełnione przesłanki pozwalające na uchylenie immunitetu prokuratora i zezwolenie na pociągnięcie jej do odpowiedzialności karnej na podstawie art. 135 § 1 i 5 ustawy Prawo o prokuraturze.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonej uchwały i wydanie uchwały zezwalającej na pociągnięcie prokuratora B. S. do odpowiedzialności karnej za czyn z art. 212 § 1 k.k. (zażalenie – k. 312-316v).

W odpowiedzi na zażalenie pełnomocnika pokrzywdzonych, B. S. prokurator Prokuratury Okręgowej w K. wniosła o jego nieuwzględnienie i utrzymanie zaskarżonej uchwały w mocy. W uzasadnieniu wskazała, że wnioskodawcy byli wielokrotnie informowani, jakie przesłanki legły u podstaw skierowania pisma z dnia 13 czerwca 2022 r. do Okręgowej Izby Radców Prawnych i było to wyłącznie poinformowanie właściwego organu o stwierdzonych w toku postępowania karnego naruszeniach wskazanych przepisów ustawy o radcach prawnych, a nadto przepisów Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, które mogły rzutować na wykonywanie obowiązków obrońcy w postępowaniu karnym. Wskazała, że w jej ocenie, zaistniała sprzeczność interesów, mogącą powodować stan, w którym naruszony może zostać podstawowy obowiązek wynikający z treści art. 86 k.p.k., statuujący obowiązek działania obrońcy na korzyść oskarżonego (odpowiedź prokurator B. S. – k. 335-336v).

Odpowiedź na zażalenie pełnomocnika pokrzywdzonych złożył również Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego [...] okręgu regionalnego wnosząc o utrzymanie w mocy zaskarżonej uchwały. W uzasadnieniu podał, że argumentacja zażalenia sprowadza się w zasadzie do

polemiki z uzasadnieniem zaskarżonej uchwały, a także, że nie przedstawiono żadnych argumentów, które mogłyby podważyć prawidłowość stanowiska Sądu I instancji (odpowiedź Zastępcy Rzecznika – k. 327-328v).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Weryfikacja zaskarżonego rozstrzygnięcia w kontekście podniesionych w wywiedzionym środku odwoławczym zarzutów - sprowadzających się w swej istocie do argumentacji o charakterze wyłącznie kontestacyjnym - przekonuje bowiem o konieczności utrzymania zaskarżonej uchwały w mocy jako w pełni słusznej i pozbawionej uchybień.

Na wstępie podnieść należy, że urząd prokuratora objęty został przez ustawodawcę szczególną ochroną prawną w postaci immunitetu, który skorelowany jest z możliwością swobodnego wykonywania czynności zawodowych przez osobę sprawującą owy urząd. Instytucja ta ma za zadanie nie tylko chronić prokuratora przed instrumentalnym wykorzystaniem mechanizmów prawa karnego, w tym możliwością wywierania nacisków przez stronę postępowania czy też inne podmioty zewnętrzne, lecz również zabezpieczać wizerunek wymiaru sprawiedliwości, którego prokurator jest reprezentantem. Nie można przy tym pozwolić by instytucja immunitetu była nadużywana i nadinterpretowana w celu uniknięcia ponoszenia konsekwencji swoich czynów przez prokuratora (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2023 r., sygn. akt II ZIZ 12/23).

Z kolei w myśl art. 135 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze, sąd dyscyplinarny wydaje zezwolenie na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej, jeśli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa. Wprawdzie ww. ustawie brak jest legalnej definicji pojęcia „dostateczności”, niemniej można stwierdzić, że odnosi się ono do stopnia przekonania sądu, że istnieją obiektywne i racjonalne podstawy, aby podejrzewać, że prokurator popełnił zarzucany mu czyn. Poziom podejrzenia popełnienia przez prokuratora przestępstwa na potrzeby decyzji o uchyleniu immunitetu musi być na pewno wyższy niż jedynie spekulacje bądź domysły i powinien opierać się na rzetelnym i wiarygodnym materiale dowodowym. Nie chodzi jednak o stan,

w którym ma być przesądzony fakt popełnienia przestępstwa, iż prokurator jest winny jego popełnienia, ale o sytuację, gdy zebrane w sprawie dowody wskazują w sposób dostateczny na to, że można mu postawić zarzut popełnienia przestępstwa (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r., sygn. akt SNO 19/12; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2016 r., sygn. akt SNO 29/16).

Nie ulega zatem wątpliwości, że przekonanie sądu dyscyplinarnego orzekającego w przedmiocie wniosku o uchylenie immunitetu co do faktu popełnienia przez prokuratora przestępstwa, zważywszy na treść art. 135 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze, z samej istoty nie może sięgać poziomu pewności i wystarczy ustalenie dostatecznego prawdopodobieństwa w wyżej przedstawionym znaczeniu.

Natomiast, zgodnie z art. 135 § 6 ustawy Prawo o prokuraturze, sąd dyscyplinarny orzeka na podstawie wniosku i dowodów załączonych przez wnioskodawcę, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach może przeprowadzić inne dowody.

Stwierdzić zatem należy, jak zasadnie podniesiono w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały, że załączony do wniosku materiał dowody nie czyni zadość przywołanym wymaganiom, a przedstawione dowody i okoliczności sprawy nie przemawiają za tym, że prokurator B. S. mogła naruszyć przepisy prawa, a konkretnie wypełnić znamiona przestępstwa określonego w art. 212 § 1 k.k.

Jak słusznie wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, które skład orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela, zadaniem sądu dyscyplinarnego jest jedynie weryfikacja przedstawionego przez wnioskodawcę materiału dowodowego i jego ocena - z uwzględnieniem reguł wynikających z art. 7 k.p.k., czy wersja przedstawiona przez oskarżyciela jest dostatecznie uprawdopodobniona (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia z 18 lipca 2016 r., sygn. akt SNO 29/16). Ocena taka nie powinna jednak wykraczać poza granice badania przesłanki faktycznej, albowiem sąd dyscyplinarny nie ma obowiązku, a nawet prawa, do ustalenia winy. "Wina może być bowiem ustalona jedynie przez sąd powszechny w postępowaniu karnym, prowadzonym według reguł określonych w Kodeksie postępowania karnego" (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2012

r., sygn. akt SNO 3/12; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2016 r., sygn. akt SNO 29/16).

Sąd Najwyższy wskazuje, iż Sąd I instancji prawidłowo, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów ustalił stan faktyczny i doszedł do przekonania, iż w sprawie z wniosku pełnomocnika wnioskodawców P. D. i M. G. nie zachodzą przesłanki ustawowe do zezwolenia na pociągnięcie prokurator B. S. do odpowiedzialności karnej za przestępstwo z art. 212 § 1 k.k.

W niniejszej sprawie prokurator B. S. skierowała powołane przez wnioskodawców pismo z dnia 13 czerwca 2022 r. do Okręgowej Izby Radców Prawnych w ramach wykonywanych obowiązków służbowych, opierając się na materiale dowodowym zgromadzonym w prowadzonym postępowaniu przygotowawczym przeciwko radcy prawnemu R. G. i innym. Z treści powołanego pisma wynika, iż podejrzany nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu przestępstwa z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 296 § 2 k.k. w zw. z art. 296 § 3 k.k. i art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i inne i wyjaśnił, że podpisane ugody oraz podjęte przez niego działania, skutkujące złożeniem do depozytu notarialnego środków finansowych w łącznej wysokości 645.800 zł zostały zaproponowane oraz przygotowane przez reprezentujących go w negocjacjach pomiędzy wspólnikami Spółki radców prawnych P. D. oraz M. G. z Kancelarii Radców Prawnych [...] spółka komandytowa w K. Okoliczność powyższa, podniesiona w piśmie, znajduje potwierdzenie w wyjaśnieniach podejrzanego R. G. znajdujących się w aktach sprawy [...]. Ja trafnie zauważył Sąd I instancji, nie może budzić żadnych wątpliwości fakt, iż pomiędzy interesem podejrzanego R. G., a wskazanymi przez niego radcami prawnymi P. D. oraz M. G. zachodziła istotna sprzeczność, zaś w zaistniałej sytuacji procesowej, udzielenie przez podejrzanego pełnomocnictwa do obrony ww. radcom prawnym obiektywnie było niedopuszczalne zarówno pod względem procesowym, albowiem stanowiło rażące naruszenie jego prawa do obrony (art. 6 k.p.k., art. 85 k.p.k. i art. 86 k.p.k.), jak i etycznym (s. 4-5 uzasadnienia zaskarżonej uchwały).

Tym samym, Sąd Najwyższy zauważa, że działanie prokurator B. S. nie miało na celu pokrzywdzenia, czy też naruszenia czyichkolwiek dóbr osobistych, a także pomówienia radców prawnych M. D. i P. G. o popełnienie czynów

zabronionych stypizowanych w art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 296 § 2 k.k. i art. 296 § 3 k.k. i art. 284 § 2 k.k.

Z tych wszystkich względów, podnoszony przez skarżącego zarzut dowolnej oceny materiału dowodowego (pkt I zażalenia) nie został w realiach materiału dowodowego sprawy choćby uprawdopodobniony. Sąd Najwyższy jedynie przypomina, że zarzut naruszenia art 7 k.p.k. formułuje ogólne dyrektywy oceny dowodów. Wykazanie, iż faktycznie został on w sprawie naruszony, wymaga wskazania, którą konkretnie regułę i w jaki sposób sąd naruszył. Nie można natomiast twierdzić, że ocena dokonana została w sposób dowolny, zastępując uzasadnienie tego twierdzenia wywodami na temat własnej wizji przebiegu inkryminowanego zdarzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2007 r., sygn. akt V KK 262/06).

Bezzasadny jest również drugi z zarzutów podniesionych w zażaleniu, dotyczący błędu w ustaleniach faktycznych, a polegający na uznaniu, że w przedmiotowej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, że prokurator B. S. mogła wypełnić znamiona przedmiotowe i podmiotowe przestępstwa z art. 212 § 1 k.k., a tym samym, iż nie zostały spełnione przesłanki pozwalające na uchylenie immunitetu prokuratora i zezwolenie na pociągnięcie jej do odpowiedzialności karnej na podstawie art. 135 § 1 i 5 ustawy Prawo o prokuraturze.

Sąd Najwyższy przypomina, że zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę wyroku, jest tylko wówczas słuszny, gdy zasadność ocen i wniosków, wyprowadzonych przez sąd orzekający z okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego nie odpowiada prawidłowości logicznego rozumowania. Zarzut ten nie może jednak sprowadzać się do samej polemiki z ustaleniami sądu, wyrażonymi w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, lecz wykazania, jakich mianowicie konkretnych uchybień w zakresie zasad logicznego rozumowania dopuścił się sąd w ocenie zebranego materiału dowodowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1975 r., II KR 355/74, Lex nr 16881).

Skarżący nie spełnił wskazanego wymagania. Podkreślenia wymaga fakt, że w postępowaniu w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej sąd dyscyplinarny, orzekający w trybie art. 135 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze, nie jest uprawniony do przypisania popełnienia

prokuratorowi określonego czynu, ani do ustalenia, że do niego nie doszło – w obu wypadkach na poziomie pewności. Orzeka wyłącznie na płaszczyźnie dostatecznego prawdopodobieństwa jego popełnienia.

W powołanym piśmie prokuratora B. S. trafnie podniosła, iż ustanowienie radców prawnych P. D. oraz M. G. uniemożliwiło ich przesłuchanie w charakterze świadków w zakresie, w którym zostali oni zwolnienie z zachowania tajemnicy radcowskiej postanowieniem sądu.

Mając zatem na uwadze, iż Sąd I instancji rozważył wszystkie dowody ujawnione w niniejszym postępowaniu, dokonał ich trafnej oceny i poczynił w oparciu o powyższe właściwe ustalenia faktyczne, jak również przyjął ich prawidłową wykładnię, z omówionych uprzednio względów zażalenie, jako niezważające jakichkolwiek skutecznych argumentów, nie mogło doprowadzić do wzruszenia zaskarżonej uchwały.

Sąd Najwyższy podziela przy tym zapatrywania wyrażone przez Sąd *meriti*, że wykonywania obowiązków obrońcy przez wnioskodawców w zaistniałej sytuacji procesowej stanowiło rażące naruszenie przez nich co najmniej art. 25 i 30 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (Uchwała Nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023 r.), co uprawniało, a nawet zobowiązywało prokuratora do skierowania przedmiotowego pisma z dnia 13 czerwca 2022 r., na podstawie art. 20 § 1 k.p.k. (W razie rażącego naruszenia przez obrońcę lub pełnomocnika strony ich obowiązków procesowych sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia o tym właściwą okręgową radę adwokacką lub radę okręgowej izby radców prawnych, żądając od dziekana właściwej rady nadesłania w wyznaczonym, nie krótszym niż 30 dni, terminie informacji o podjętych działaniach wynikających z zawiadomienia. Odpis zawiadomienia przesyła się Ministrowi Sprawiedliwości).

Wobec natomiast zasadnego przyjęcia, iż zachowanie prokurator B. S. nie wypełnia znamion zniesławienia, odmowę udzielenia zgody na pociągnięcie prokurator do odpowiedzialności karnej uznać należy za w pełni uzasadnioną.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji uchwały, kosztami postępowania odwoławczego obciążając Skarb Państwa.

[M. T.]

[ms]

i